

Weichbild magdeburski w układzie śląsko-małopolskim.**Wersja sandomierska**

Rękopis Biblioteki Narodowej w Warszawie, sygn. BN 12600 III, k. 78ra–79rb

Odczyt: Maciej Mikuła

Artykuł 56

[56] De monomachali incitacione vel iure duelli, sic dicit.

Qui monomachaliter suum equalem salutare seu alloqui voluerit, hunc iudicem petere oportebit, ut se intromittere possit de uno suo pacis violatore, quem videat in presenti. Cum hoc sibi per sententiam diffinitum, tunc etiam in sententia requirat, per quem modum se de ipso intromittere debeat, ut sibi in suo iure proficere possit. Tunc sibi de iure diffinitur, curialiter per horam vestimenti. Et cum se de ipso intromittat, pronunciat sibi causam, pro qua se de ipso intromiserit, quod statim facere potest, si vult, aut pro eo habere colloquium. Tunc ipsum inculpare oportebit, quod pacem [k. 78rb] in eo infregit aut in strata regia, aut in villa, qualiter infregit, eodem modo queruletur super eum. Tunc ipsum iterum inculpet, quod ipsum depredavit et eam dum in eo fecit, quam bene probare poterit. Tunc vulnus^a aut cicatricem demonstrat, si vulnus sanatum fuerit. Tunc ulterius conqueratur, quod ipsum spoliaverit bonis suis et ipsis in tanta facerit [s], quod bene duellum detur. Hec tria criminalia facta omnia simul conqueratur, de quoquumque horum trium de uno obliviscitur aut tacuerit, extunc suum duellum amissit. Tunc loquatur ulterius: tunc ipsum solum, hoc est in persona propria et ipsum proclamavit. Si fateri voluerit, quod duellum, et si non fatebitur, ipsum omni iure vincere volo, et michi vulgus iudicaverit, aut scabini, si sub banno regio fuerit. Extunc ille petat satisfacionem, quam sibi facere debet. Tamen vir potest suam querimoniam [k. 78va] meliorare ante satisfacionem, si voluerit. Facta satisfacione ille exhibeat suam innocenciam, hoc iuramentum, quod ipsum iurare oportet, et manifestum monomachale, si ipsum iure incitaverit et si ibi fuerit, hoc est perficere si potuerit pro inbecillitate sui corporis. Quivis vir potest se a duello excusare illi viro, qui sibi paris condicionis non fuerit. Ille autem, qui nobilioris nature fuerit, ille preesse non potest [illi], qui deterioris nature fuerit, si ipsum alloquetur. A duello etiam cedere potest, qui post meridiem alloqutus fuerit, nisi ante meridiem esset inchoatum, iudex etiam debet habere duellum ac gladium illi, super quem alloqutum fuerit. A duello etiam potest accipere suos affines, si uterque suus affinis fuerit et ita consanguineitatis linea coniuncti fuerint, quod simul pugnare non poterint. Iudex etiam duos nuncios dare debet cuilibet hiis, qui pugnare debent, [k. 78vb] qui videant, ut habeant attinencia¹ secundum veram consuetudinem. Coreum et linea

1

w rkp. błędnie attinentiam

indumentum [s] induere possunt, quantum placet. Caput et pedes antea nudi sint, in manibus cirothecas habeant, unum gladium nudum in manu arbitrio horum comittitur unum clipeum rotundum in manu, ubi non aliud quam lignum aut coreum sit, preter manutectorium, quod potest esse ferreum, unam tunicam absque manicis super preparamenta. Eciam iudex debet indicare pacem circa collum, quod nemo eos impediat circa duellum. Cuilibet ipsorum iudex unum virum habeat, qui flangam ferat, qui ipsos in nichilo impedire debent, nisi unus ceciderit, quod flangam interponat, aut vulneratus fuerit. Aut si flangam desiderat, hoc idem facere, nisi voluntas iudicis fuerit, non potest. Pax [s] quam circulo pax indicta fuerit, ambo debent circulum affectare, quem ipsis iudex ipsis [k. 79ra] licenciare debet |et in aliqua firmitate^b| et in alia ferrimenta de vaginis gladiatorum deponere debent, nisi a iudice licenciam habuerint. Ambo ornati debent ire ante iudicem, et ambo iurare debent: unus, scilicet actor, quod causa sit vera, pro qua super ipsum querelam fecerit, et respondens, quod sit innocens. Sic ipsis Deus adiuvet ad suum duellum. Sol eciam ipsis dividi debet recte, quando primo conveniunt. Si vincetur ille, super quem conqueritur, tunc iudicetur sententia capitali. Si autem vincerit, dimittetur cum pena et emenda. Actor primo circulum intrabit. Si alter diu tardaverit, iudex debet ipsum preconem mittere vocare in illa domo, ubi se preparaverit, et duos scabinos cum ipso mittere debet. Sic citari debent secundo et tercio, et si ad terciam citacionem non venerit, tunc querulator surgat et se ad duellum exhibeat. Et percuciat [k. 79rb] statim duos ictus et semel fingat contra ventum, cum ipse suum adversarium devicit tali causa sive querela, pro qua ipsum fuerat allocutus. Et iudex sibi iudicare debet, sicut fuisset duello convictus, sic mortuus debet convi[n]ci, si in furtu aut rapina, aut in tali crimine occisus fuerit. Si autem mortuus est cum septem testibus protestari poterit, extunc ad duellum se non indiget exhibere contra ipsum. Si autem alter cognatus fuerit mortui, quicumque fuerit, loco ipsius per duellum se pro eo exhibuerit, hinc extinguet omne testimonium, quia tunc ipsum absque duello vincere non potest, ut superius est expressum. Sic vincetur eciam et qui ad duellum captivatus aut salutatus fuerit, aut promittit aut fideiussorie caucionem fecerit comparere et non comparuerit ad iusticiam responsivam.

^a *nadpisane przez autora podstawy nad skreślonym volumus;* ^b *podkropkowane w sensie skreślenia;* ^c *w rkp. debent*

[hasła: sędzia, pokój, wyrok, prawo, pojedynek sądowy, skarga, droga królewska, oskarżenie, rana, blizna, dobra, sąd królewski, ławnik, gwar, zabezpieczenie, przysięga, niewinność, niepełnosprawność, równy stanem, szlachcic, tarcza, miecz, krewny, zwyczaj, pięściarz, wola, powód, kradzież, świadek, krewny po mieczu, nawiązka, kara sądowa, mulkta, posiedzenie]